

*Haikan
poluilla*
2000-2020

Haikan poluilla digikirjan ohjausryhmä

Marja-Leena Seilo
Jouni Lehtinen
Pirkko Ruotsalainen
Tomi Järvelin
Riitta Järvelä
Pirjo Prunnila-Viljanmaa
Jenni Kylmäkoski

Päätoimittaja **Jouni Lehtinen**
Tuottaja **Marja-Leena Seilo**
Kuvat **Riitta Järvelä**
Taitto **Pirjo Prunnila-Viljanmaa**

Rahoitus:

Kantri

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

ISBN 978-952-94-5342-9 (nid.)
ISBN 978-952-94-5343-6 (PDF)

Sisällysluettelo

Haikan poluilla vuosina vuosituhannen alussa	5
Haikka, Tapani Koskinen	7
Haikan rakennuskanta 2000-luvulla, Tomi Järvelin	9
Lavalla, Pauliina Marjasalo	15
Tänään on naisten sauna, Maiju Varjus	19
Perennat kukoistavat vuodesta toiseen	22
Haikan saunalta, Hannu Korppinen	25
Järvellä, Marko Masar	29
Haikan rannoilla	32
Pirkkalan ja Haikan Pyhäjärvi, Matti Värälä	35
Polut, Jussi Autio	36
Talkoissa, Mirka Haukkamaa	39
Kuusella, Riitta Järvelä	43
PopUp tapahtumia Haikassa	44
Haikan historiaa, Tomi Järvelin	47
Haikan kaduilla	50
Ympäristöaidetta Haikassa	52
Yhdessä, Marja-Leena Seilo	55

Haikan poluilla vuosina vuosituhannen alussa

Haikan poluilla -julkaisu on kertomus alkaen vuodesta 2000 vuoteen 2021. Melkein tähän päivään. Asiayhteyden vaatiessa käväistään viime vuosisadan puolella. Markku Valkamon Haikan syntyä ja historiaa käsittelevä teos HAIKKA - Kartanon maista kotikyläksi (2000) on tietolähde Haikan viime vuosisadan vaiheista kiinnostuneille.

Tämän uuden Haikka-julkaisun painotus on hieman toisaalla. Se ei ole ensisijassa historiateos tai tietokirja. Ehkä se on enemmänkin tallennettua muistelmää. Se on yhden Haikassa vuosituhannen alussa eläneen sukupolven kokemus ja sellaisena näkemys elämästä Haikassa näinä vuosina. Se on kertomus pienestä suomalaisesta kylästä suuren kasvavan kaupunkialueen katveessa, jossa toteutetaan vielä perinteistä ja elävää yhteisöllisyyttä, jolla Suomeamme on aikojen saatossa rakennettu.

Ajatus 2000-luvun kyläyhteisön elämän taltioinnista julkaisuksi syntyi Haikan Omakotiyhdistyksen 70-vuotisjuhlavalmisteluiden yhteydessä. Valokuvataiteilija Riitta Järvelä innostui digitoimaan Haikan vanhoja valokuvia. Kuvista laadittiin näyttelykokonaisuus Haikan lavan kahvioon, Saluunaan. Samoihin juhlatapahtumiin liittyen valmistui Haikka-aktiivi Marja-Leena Seilon tuottama Haikan kulttuurikävely. Molemmat, näyttely ja kävely, olivat myös osa 90-vuotiaan Pirkkalan kunnan juhlaohjelmaa.

Idea julkaisusta pohdittiin erilaisissa yhteyksissä useaan otteeseen. Julkaisuprojektin konkreettinen lähtölaukaus oli Ely-keskuksen Kantrimaaseuturahaston myöntämä rahoitus Haikan poluilla -työnimiselle julkaisulle syksyllä 2020.

Haikan poluilla -digijulkaisuun sitoutui 10 kirjoittajaa artikkeleineen ja 7 henkilöä muodostaen hankkeen ohjausryhmän. Näiden henkilöiden lisäksi ohjausryhmä haluaa kiittää erikseen Kantri ry:n toiminnanjohtaja Kari Kylkilahtea.

Haikassa syksyllä 2021

Ohjausryhmän puolesta
Jouni Lehtinen
Marja-Leena Seilo

Palaute
sihteeri.hoky@gmail.com

Haikka

Tiedätkö kylän yhteisen
Se on väljiä pihoja, vanhaa ja uutta
Väkkäriä omenapuita, nurmikoita

Tunnetko luonnon kosketuksen
Se on lintujen liverystä, siintävää vettä
Tuulen tuiverrusta, vaahtopäitä

Huomaatko kylän yhteisen
Harmitonta riemua, hulvatonta rientoa
Jaliskentän otteluiden iloa
Tanssilavan rytmin pyörrettä
Lämpivän saunan tuoksua

Vaikk täällä vain ohimennen astelisit
Luulen, mieleen piirtyis runsas luonto

Vaikk täällä vain ohikulkeissas istahtaisit
Luulen, mieleen jäis lempeä Haikka

Tällainen on meidän vaalima paikka
Naapurisydämistä sykkivää lämpöä
Karttaan rajoilla piirretty
Yhteisölle enemmän
On kylämme yhteinen

Tapani Koskinen 2021

Haikka kuumailmapallosta kuvattuna 19.9.2008

Satamakatu järvelle päin

Puistokatu

Haikan rakennuskanta 2000-luvulla

Tomi Järvelin

Kaavamuutos 2000

Haikan asemakaava uusittiin vuonna 2000. Kaavan henki oli säilyttää rintamamiestaloalueen tunnelma ja tähän pyrittiin määrittämällä asunnot puolitoistakerroksisiksi, kattokaltevuus vanhan rakennuskannan mukaiseksi, pintamateriaalit maalatuksi laudaksi tai rappaukseksi. Lisäksi tonttien jakaminen kiellettiin ilman erityisen painavaa perustetta, mutta rakennuksissa sai olla enintään 2 asuntoa, joista toinen voisi olla erillinen rakennus, mikäli sen kerrosala olisi alle 65 kem².

Kaavassa oli merkitty olemassa olevat funkis-tyyliset rakennukset säilytettäväksi siten, että niiden tasakattoinen ilme tuli säilyttää ja julkisivujen tuli olla rappautsa. Lisäksi niiden purkuun piti osoittaa erityinen syy.

Muutokset taloustilanteessa

2000-luvun alkuun tultaessa oli edellisen vuosikymmenen taloudellinen lama jo ohi ja oltiin korkeasuhdanteessa. Tämä lisäsi kysyntää omakotitaloista ja -tonteista. Samaan aikaan osassa Haikan taloista tapahtui sukupolven vaihdoksia.

Vaurastuminen ja sen myötä lisääntynyt kysyntä nosti talojen ja tonttien hintaa ja se puolestaan vaikutti uudis- ja täydennysrakentamisen hintatasoon. Osaltaan investointien kasvuun vaikutti myös ihmisten lisääntynyt mukavuuden tarve sekä mediassa varsin paljon esillä ollut vanhojen rakennusten elinkaaren lähestyminen loppuaan. Aktiivisen elämän, uusien harrastusten ja elämäntapojen muutosten myötä vanhojen rintamamiestalojen kyky vastata rakenteellisesti lisääntyneeseen kosteusrasitukseen, avoimiin pohjaratkaisuihin yms. ei ollut enää riittävä, vaan yhä useampi talo joko korvattiin uudella tai korjattiin perusteellisesti isoin kustannuksin.

Vuonna 2008 tapahtuneen talouskriisin aiheuttaman muutaman vuoden notkahduksen jälkeen 2010-luvun lopulla kehitys kärjistyi entisestäänkin ja tonttien hinnat jatkoivat nousuaan. Tämän seurauksena uudisrakentamisen laatu ja hinta nousivat niin korkeaksi, että yhä useampi tonteista muuttui yhden perheen talosta paritaloksi. Kun tontin hinnalla on korrelaatio rakennusoikeuteen, on selvää että koko rakennusoikeus halutaan käyttää.

Korjausrakentaminen

Alueella on edelleen melko paljon asuntoja, jotka ovat pysyneet samassa suvussa kauan. Talot ovat pääsääntöisesti 40-luvun alusta ja siten peruskorjauksen tarpeessa. Kun lisäksi asumistottumukset ovat muuttuneet, tulee eteen korjausrakentaminen - usein lisäeristäminen, kattojen uusiminen ja lämmitysjärjestelmien muutokset.

Etenkin tämä koskee taloja, joihin muuttaa joko saman suvun tai muita aikansa muualla asuneita asukkaita. Tällöin tulee ajankohtaiseksi asuintilojen modernisointi vastaamaan ajan tottumuksia. Rintamamiestaloa ei ole suunniteltu nykyisen kaltaiseen asumiseen, jossa asunnossa vietetään paljon vapaa-aikaa ja asukkaat ovat aktiivisia. Märkätilat ovat alun perin suunniteltu kerran viikossa tapahtuvaa saunomista varten eikä päivittäisiä monen hengen suihkutteluja varten.

Täydennysrakentaminen

Vanhojen rintamamiestalojen laajentamista ja täydennysrakentamista on tapahtunut runsaasti. Monessa kiinteistössä vanhaan taloon on tehty laajennus, joka uudella vuosituhannella ei kuitenkaan enää tapahtunut rakentamalla rintamamiestalon kylkeen ns. elintasosiipi, tasakattoinen tai loivaharjainen yksikerroksinen lisäosa. Osassa taloa on jatkettu vanhaan tyyliin samalla uusien vanhan osan julkisivua, jolloin lopputuloksena on rintamamiestalon tyylinen, mutta mittakaavaltaan isompi rakennus. Joissakin kohteissa on samalla uusittu ikkunoita ajalle tyypilliseen tyyliin huomattavasti vanhoja isommiksi ja tällöin rakennuksen ilme on muuttunut merkittävästi.

Paljon täydennysrakentamisesta on tapahtunut varsinaisen asunnon ulkopuolella käsittäen autokatoksia, pihakatoksia ja muita pihan rakenteita.

Uudisranteaminen

Uudisrakentamisessa noudatettiin 2000-luvun alkupuolella juuri uusittua asemakaavaa, mutta vähitellen siitä on ruvettu poikkeamaan melkoisesti. Aluksi poikkeamilla varmaan pyrittiin Haikan syntymäalueen funktioyhteyteen rakentamiseen, mutta kun rakennusoikeus halutaan käyttää kokonaan, massojen koko kasvaa huomattavasti ja näin muistuma vanhasta, kompaktista funktioyhteydestä puistomaisella tontilla häviää.

Uudisrakentamisen tyyli onkin vähitellen kääntynyt puhtaaksi modernismiksi isoine valkoisine massoineen, laajoine autokatoisineen ja suurine ikkunoineen. Uudet rakennukset täyttävät tontin huomattavasti laajemmalla alalla kuin vanhat talot ja niin osa vanhasta välistä, puistomaisesta asuinympäristöstä on muuttunut muistuttamaan enemmän urbaania tiiviisti rakennettua edustuskotialuetta. Tätä vaikutelmaa korostaa useimpien talojen eteen pysäköidyt autot, joita saattaa olla paritalotontilla 4 rinnakkain, kun talon leveyden takia autoja ei enää mahdu ajamaan talon sivulle pihaan kuten aiemmin.

HOKY:n rakennukset

Omakotiyhdistyksellä oli ollut vanha pyykkitupa Haikankadun päässä ja se oli vähitellen jäänyt pois käytöstä ja toimi varastona. Uudessa kaavassa oli sen kohdalle merkitty rakennusoikeutta enintään 40 kem2 suuruiselle saunarakennukselle ja niin 2000-luvun alussa viriteltiin hanketta, jossa pyykkitupa muutettaisiin yhteisön rantasaunaksi samassa yhteydessä muutaman pienemmän projektin kanssa. Tähän saatiinkin EU-avustus ja hankkeelle haettiin rakennuslupaa v. 2002.

Haikanniemeen kaavassa on rakennusoikeus 300 kem2 huvi- tai viihdetarkoituksia palvelevalle rakennukselle ja yhdelle 30 kem2 suuruiselle huoltorakennukselle. Tanssilava on ollut paikallaan vuodesta 1955 ja sitä on 2000-luvulla remontoitu lähinnä ylläpitoremontein, mutta alakertaan saatiin tehdyksi saluunaksi kutsuttu kahviloita, joka palvelee myös kokousten pitopaikkana. Huoltorakennuskin on paikallaan sisältäen wc-tilat, joskin sen kohdalla rakennusoikeutta on vielä käyttämättä.

Pyhäjärvenkadun itäpäässä on kaavaan merkitty rantaan yksi tontti, jonka käyttötarkoituksella on määritelty varastorakennusten korttelialue, joka on varattu Haikan omakotiyhdistyksen varastoalueeksi. Rakennusoikeutta on kahdelle harjakattoiselle, ympäristöön sopivalle rakennukselle, joiden kummankin koko saa olla 150 kerros-m2. Näistä toisen paikalla on nyt kanoottivaja, joskin huomattavasti sallittua pienempänä.

Louhenkatu

Louhenkatu

Haikan lava

Saunarakennukset

Kanoottivaja

Haikan rakennukset

Haikankatu

Louhenkatu

Satamakatu

Pyhäjärvenkatu

Haikan rakennukset

Lentäjänkatu

Louhenkatu

Lentäjänkatu

Lava on odottanut heitä, kevään ensimmäisiä iloisia juhlijoita, jotka saapuvat juhlistamaan eskarin päätöstään.

Lavalla

Pauliina Marjasalo

Lava on odottanut heitä, kevään ensimmäisiä iloisia juhlijoita, jotka saapuvat juhlistamaan eskarin päätöstään. Omansa lava aina joukosta tunnistaa. Kas siinä tulee lina kukkakranssi päässään, ja siinä Alisa perhosmekossaan. Ryhdikkäissä ylioppilasjuhlissa juhlistetaan lavalla nuorta älyä ja kauneutta. Onnea Oona! Tervetuloa uusi kesä!

Heti hiirenkorvien puhjettua saapuvat jännittyneet hääparit käsi kädessä. Anopit levittävät topakkana pöytäliinoja, miesten hommana on kantaa pöydät ja serkut sitovat koivuja ovenpieliin. Elämän huippukohta voi alkaa pitopalvelun patojen höyrytessä ja päivän jännitys vaihtuu rakastavaisten onneksi orkesterin laulaessa -Tahdon oikeesti olla sinun.

Tasavuosien täyttäjät ovat lavalla taatun rentoa juhlijajoukkoa. Katriinan tilaama Elvis heiluttaa lannetta villiinnyttäen kaikki. Marjaanan juhlissa lauletaan yhdessä Suomi-iskelmät ja vieraat innostuvat tanssimaan penkeillä. Raketit paukkukoot! Oi tuota kuplivaa riemua!

Sunnuntaitansseissa lava kestää ovien täydeltä tulevan tanssikansan poljennon, saa estradilleen kuuluisimmat tangotähdet ja keittiöstä tuoksua Suskun vohvelit. Juhannustansseihin tullaan vaikka maailman ääristä. Suomen lippu hulmuu kalliolla, järven kimallus huumaa ja kokon palaessa pää kallistuu kullan kainaloon.

Kylälaisten kuntoa pidetään yllä lavalla zumbaten, kahvakuulaten, jumpaten ja venytellen. Siellä naapurit kannustavat toisiaan ääriajoille ja hiki lentää. Kestää, kestää Huttunen!

Kesäkirkko on sielun ravintoa, jossa soivat heleät kiitosvirret ja -rukoukset haikkalaisista läheisistä. Alttaritauluna ikkunoista avautuu koskettava Pyhäjärven maisema. Kirkkokansalle tarjoillaan päätteeksi kahvit ja vaihdetaan kuulumisia.

HOKYn kokouksissa puheenjohtajan nuija paukkuu ja Haikka komistuu. Vuorossa on lavan 70v. juhlien suunnittelu. Omissa juhlissaan lava on ryhdikkään arvokas delegaatioiden ojennellessa viirejään. Ilta tummenee saluunan karaokeen ja kotiin ei lähde kukaan vielä pitkään aikaan. Sadonkorjuujuhlissa pöydät notkuvat haikkalaisten tuodessa kurpitsakakkuja, punajuuriäitä, porkkanavuokkia ja marjamehujaan. Siellä tutustuvat uudet asukkaat vanhoihin syntyperäisiin ja tunnelma on kotoisan leppoisa. Auringonlaskussa rantakalliolla kaikki tuntevat, kuinka erityisessä paikassa saamme asua.

Halloweeninä lapset juoksentelevat kummituksina kiljuen saluunan kauhukammiossa, paistavat haamupipareita, jututtavat noitaa ja kisailevat kuka on notkein limbokisassa. Noin se nuoriso ohjaa jo pienempiään. Jussi on taas polkenut tarkastamaan vedet, sähköt, palosuunnitelmat ja ympäristöluvat. Hyvä on lavan olla Jussin tarkoissa käsissä.

Järven tummuessa, lehtien keltaisen maton myötä, saapuvat kylän naiset rätteineen, kaikki yhteen ääneen kailotellen. Lava harjataan, puunataan ja öljytään kuin nuoreksi jälleen. Kun oven salpa suljetaan, lepää lava upeine kesämuistoinen. Salaisuudet, ihastukset ja onnen kyyneleet on sinetöity näiden seinien sisään.

Haikan omakotiyhdistyksen 70-vuotisjuhlat 2010

Kesäkirkko

Jumpa

Haikan omakotiyhdistyksen 80-vuotisjuhlat 2020

Halloween

Askelien pyörteissä hienoksi hiottua lankkua,
kiiltäväksi pestyä pintaa ehtaa.
Saa parit jos toiset
kesätanssit taas yhteen liittää.

Tänään on naisten sauna

Maiju Varjus

Ihanaa. Naisten saunasta on tullut viikon kohokohta ja ykkösprioriteetti. Enkä ole yksin tunteeni kanssa. Tiedän monia Haikan naisia, jotka jakavat ajatukseni. Menin ensimmäisen kerran naisten saunaan, kun keskimäinen lapseni oli vauva. Minulla oli naapurin rouva mukana, tokikaan en uskaltaisi mennä kaikille vapaaseen lenkkisaunaan itsekseni. Tästä on jo melkein viisitoista vuotta, joten mielikuvani ovat hataria, mutta muistan iloisen ja vapaan tunnelman naisten kesken ja tietenkin uskomattoman kauniin miljööön Haikan niemessä.

Ja herkut. Ei unohdeta vapaaehtoista nyyttäriherkkupöytää, joka ilmestyi pöytään kuin taiottuna. Jos saunapäivä ei ollut juhlapäivä sellaisenaan, erilaiset kakut ja reseptikokeilut viimeistään saivat aikaan juhlatunnelman. Olin ensi alkuun melko hämmästyntynyt Haikan naisten kyvystä taikoa juhlahetkiä arjen keskelle. Enää en ole hämmästyntynyt, vaan huomannut että se on meidän voimavara, jota on myös tärkeä vaalia.

Olin siis naistensaunaan tutustuessani pienen vauvan äiti. Muistan kun jo kaupassa yksin käyminen oli hengähdystauko vauva-arjesta, saati sitten että pääsi yksin ihanaan rantaan kauniissa paikassa, keskustelemaan muiden naisten kanssa ja kokemaan vertaistukea asiassa kuin asiassa. Me, jotka saunassa säännöllisesti käymme, tiedämme miten harvinaista tämä onni on ja osaamme sitä arvostaa. Vinkit rintatulehduksen välttämiseen imetysaikana tulivat tarpeeseen. Muistan myös kuulleen, että saunalla käyvät naiset ovat sisäänpäinkääntyneitä ja että porukkaan on vaikea päästä sisään. Niin, näinkin sen voi kokea, kun tulet mukaan porukkaan joka tuntee toisensa jo etukäteen, ja tietävät toisistaan lähes kaiken ja ovat onnellisia nähdessään toisensa arjen keskellä. Minulle kyse on kuitenkin mukaan sukeltamisesta, vapaaehtoisuudesta ja heittäytymisestä.

Haikan naisten lenkkisaunassa ketään ei pakoteta tai painosteta olemaan erilainen kuin kukin on. Itse asiassa se, että meitä yhdistää vain asuinalue, tarkoittaa että olemme kaikki hyvinkin erilaisia monin eri tavoin. Kirjoittamattomia sääntöjä toki on. Näistä tärkeimpinä pidän tasa-arvoisuutta ja suvaitsevaisuutta sekä että saunalla työasioista ei valiteta, vaan annetaan kaikille mahdollisuus rentoutua saunassa omilla ehtoillaan. Niin, ja lehtokotilot ovat keskusteluaiheena kielletty. Tätä sääntöä on joskus vaikea noudattaa keväisin, mutta jos hairahdat päivittelemään kuparioksidirakeiden hintaa, joku ystävällinen kansasaunoja muistuttaa asiasta ja lempeästi vaihtaa puheenaihetta. Kaikki ei tietenkään ole elämässä aina ruusuilla tanssimista. Ihmiset elävät elämää. Mutta voit olla varma, että saunan naiset ovat tukenasi. Monet naurut on naurettu ja itkut itketty pukuhuoneessa.

Tänään on naisten sauna. Itse asiassa on minun lämmitysvuoroni. Olen leiponut töissä leipää, ja suunnitelmani on tarjota sitä saunalla tuorejuuston ja kuohuviinin kera. Pakkaan autoon pyyhkeen, pylylinalusen, vesipullon, kristallipikarit ja eväät. Haen saunan avaimen totutusta paikasta ja avaan ovet ja ikkunaluukut. Edellinen saunoja on siivonnut paikat ja jopa ladannut puut saunanpesään, eikä tarvitse kuin näyttää tulitikkua, niin johan tuli roihuaa iloisesti. Olemme kesällä ahkeroineet saunapuita talkoissa ja jotenkin tuottaa tyydytystä että ne puut nyt lämmittävät saunaa. Tarkistan että avannon sulana pitävä pumppu on toiminnassa ja haen ämpärillä vettä järvestä. Lämmitysvuoro lankeaa omalle kohdalle vain muutaman kerran vuodessa, joten homma ei äidy kovin työlääksi.

On naisten sauna keskellä arkea ja juhla.

Naisten sauna

Lämmin sauna ja Pyhän vesi,
arjen keskellä yhteinen vuoro,
koolla kylän löytykuoro

Naisten sauna

Nuku yö ulkona

Perennat kukoistavat vuodesta toiseen

Haikan saunalta

Hannu Korppinen

Pyykinpesukoneesta kaikki alkaa

Haikkalaisten kodinhoitohuoneista tai ehkä kylpyhuoneista löytyvällä itsestään selvyydellä on oma paikkansa saunan elämänkaareissa. Pyykinpesukone tuo arkeen helpoutta, olkoon niin. Harvapa enää ajattelee hiihtolenkin kastelemien hikimärkien alusvaatteiden pesemistä patojen ja puuliesien äärellä. Gösta Sundqvist muotoili kodinkoneiden onnen autuutta mukavasti kappaleessaan Onnelliset:

*" Vaimo, älä ole onneton
Meillä melkein kaikki laitteet on
Jotka kehitys on tuonut tullessaan..."*

Elämän kulku on kiireistä, ei siinä joka päivä pannukahveja keitellä, hyvä kun Nespresson ehtii painaa napista puhaltelamaan. Se miten haikkalaisten elämä aikanaan muuttui pesukoneiden sammutettua elämänsykkeen Haikkaniemen pesutuvasta olisi tarina sekin. Romantiikan kaipuu ei katoa koskaan. Eikä sekään, että kaiken kiireen keskellä haluamme edelleen pysähtyä kaikessa rauhassa tunnelmoimaan. Tunnelmoimaan saunatuvan tarinoiden, lölyyn syleilyn tai Pyhäjärven veden hyväilyn äärellä.

Siitähän tässä nyt puhutaan. Haikan rantasaunasta. Vanhasta pyykkituvasta, Niemelän Arvidin rakennustarvike- ja työkaluvarastosta, tyhjänä loikoilleesta rannan kupeen rakennuksesta ja uudesta, Värälän Matin 90-luvun lopun aamukävelyllä keksimästä ideasta syntyneestä rantasaunasta. Olisiko Matin idea koskaan poikunut saunaa ilman samaa polkua samoilleen olkaveljen, helsinkiläisystävän kannustavaa mielipidettä? Sitä emme saa onneksemme koskaan tietää, vaikkakin 90-luvun lopulla haikkalaisen valtuustojäsenen maalailemilla kustannuspelotteilla hanke jo kertaalleen torppaantuikin tontinomistajien kokouksessa. Samaan julmaan hengenvetoon oli paikallinen rakennustarkastaja hylännyt Matin laatiman lupahakemuksen sanomalla "ei sinne mitään rakenneta, se on kaavoitettu virkistysalueeksi". Onnellinen käänne oli, että kaupunkisuunnittelu teki vuonna 2000 Haikkaan uuden rakennuskaavan.

Saunan syntyvaiheet: Värälän Matin kaavakahveet

Matti kertoo:

" Vuonna 2000 Haikkaan tehtiin Kaupsun (Kaupunkisuunnittelu Oy) toimesta uusi rakennuskaava. Marssin Kaupsun toimistoon Kuninkaankadulle ja minulle esiteltiin kaavasunnittelun toteuttajat – kaksi ystävällistä naispuolista kaava-arkkitehtia. Vein arvon naiset kaffilaan syventämään ajatuksia hankkeen yhteiskunnallisesta arvosta. Neuvottelujen tuloksena oli pienen "Sa" merkin ilmestyminen kaavaluonnokseen.

Samaan syssyyn sattui Kantri Ry pitämään Pirkkalan valtuustosalissa esittelytilaisuuden EU-kehitysprojektin rahoitusmahdollisuuksista, jonne puheenjohtajan kanssa menimme.

Laadin 5-osaiseen projektiin suunnitelmat ja kustannusarviot perustuen EU-rahoitukseen. Tällä kertaa investointihanke meni läpi ja haikkalainen arkkitehti Tomi Järvelin piirsi rakennuslupakuvat saunasta. Rakennuslupa tuli ja sen jälkeen voitiin hakea EU-rahoitusta ja sekin hyväksyttiin.

Hykevi-projekti (invalidituri, sauna, uimalaituri, tanssilava ja Selkäsaaren grillikatos) käynnistettiin 2003 maaliskuussa omalla vastuulla. Lokakuussa tuli ilmoitus, että maaliskuussa tehty hakemuksemme on saapunut ja pyydettiin lisäselvityksiä. No, maksatus laahasi koko ajan perässä ja me tekijät teimme pieniä ratkaisevia ostoksia omaan laskuumme, koska lainanotto oli kielletty."

Niin oli pesutuvasta rakentunut rantasauna, joka on ollut yhteisten lenkki-iltojemme ilona kohta 20 vuotta. On paikka kiitoksen Värälän Matin sitkeydelle ja aamukävelyille, saunalla talkoilleille Kilven Henrikille, Vainion Jannelle, Reposen Pasille ja monelle muulle aktiiviselle haikkalaiselle. Mitä olisikaan Perennoiden keskiviikot ilman yhteistä saunapäivää. Missä Haikan miehet parantaisivat maailmaa ja vaihtaisivat kuulumiset. Missä jakaisimme ajatuksia remonteista ja rappauksista. Missä olisimme kuulleet Masarin Markon tai Sinisalon Joen pizzauuneista. Missä olisi puhdistauduttu joka keväisen veneentervausnäytöksen jälkeen. Mikä yhdistää haikkalaisten elämää enemmän kuin aivan ihmeellinen rantasaunomisperinteemme. Sitä saa pohtia tovin, jos toisenkin.

Toiminta löytää muotonsa

Saunaperinne on siirtynyt alkuperäisiltä saunaa rakentaneilta saunoilta uudemman polven haikkalaisille pikkuhiljaa kuin itsestään. Alkuaikoina saunaa hoiti Saunaseura, joka tämän päivän trendin mukaan tuotti joillekin pahaa mieltä. Mikä lie salaseura, jossa sovitaan asioita ja varmasti juopotellaankin, saattoi joku pohtia. Varmasti on sovittu asioita saunojien kesken, mikäs sen parempi paikka sopia pensasleikkurin lainasta kuin saunan lauteilla. Suomen historia on täynnä saunan lauteilla sovittuja asioita. Niin se on ollut ja niin se saa olla. Ei kai edesmennyt presidenttimme Tamminiemen saunoineen ole ainoa, jolla siihen on lupa. Yhteissaunan lämmössä se on naistenkin hyvä naapuriavusta ja perennoiden vaihtamisesta sopia.

Vuodesta 2008 lukien saunaa on hoitanut Haikan Omakotiyhdistyksen hallitus. Hyvin on hoitanutkin, vaikka ei Saunaseura olekaan. Saunaperinne on jatkunut ja polttopuita on riittänyt. Saunajat, ja muutkin ovat kulloisenkin hallituksen kannustamina saunaa kunnostaneet. Terassin lattiat on uusittu, laiturin kaiteita korjailtu, avantopumppua rassattu vuodesta toiseen ja polttopuita talkoilla tehty Haikasta kaadetuista lahoppuista. Melko omavaraista on saunominen Haikassa kohta 20 vuotta ollut.

Miesten pikkujoulut

Haikan miesten lenkkisaunaperinteisiin on kuulunut vuosikausia sekä kesäjuhlia, että etenkin joulun alla pikkujoulut. Nyyttikestiperiaatteella ja omilla eväillä on juhlaletkille lähdetty milloin pyöriä, milloin kävellen. Huopatossuillakin on jään yli juhliin kävelty. Tarina kertoo, etteivät Reposen huopatossut kuivaneet koko talvena, koska jäällä oli kymmenen senttiä vettä ja tossut kastuivat perin pohjin.

Kemppaisen Aaron joulukinkku ja Aku Ankka

Saunan ja pikkujoulujen vakiojäsenistöön kuului jo edesmennyt Aaro Kemppainen. Hän oli töissä Mattilan palvaamolla ja työsuhde-etuna neuvotteli Haikan saunan pikkujouluihin joulukinkun. Mahtava perinne, josta puhutaan joka vuosi pikkujouluissa samalla kun muistellaan Aaron Aku Ankka harrastusta – hänellä kun oli kaikki Suomessa ilmestyneet Aku Ankat. Myös saamenkieliset. Toki tiedettiin hänellä olevan muutenkin paljon kirjoja.

Aaro oli saunayhteisössä kunnioitettu kävijä, olihan hän myös Louhenkadun Kirjallisuusseuran perustajajäseniä. Aaron muistoa kunnioittaa saunan pukutuvan seinälle, siihen Aaron paikalle, kiinnitetty kopio viimeisestä Aarolle tulleesta Aku Ankasta.

Lenkkisaunassa tarinoidaan ja joskus lauletaankin

Uudemman polven haikkalaiset ovat aina olleet kovasti ja hyvin tervetulleita saunalle. Perinteet ja saunakulttuuri on siirtynyt pikkuhiljaa soljuen nuorille haikkalaisille. 2000-luvun alun nuoret miehet ovat nyt keski-ikäisiä, osa jo Vaareja ja Pappoja. Tarinat siirtyivät aikoinaan heille ja matkalla on mukaan tarttunut uusia juttuja saunan tapahtumista. Pelkästään keskustelun polveilu aiheesta toiseen olisi kertomus. Parhaillaan kuin keväinen puro, joka hakee tiensä milloin mistäkin kolosta. Vanhempien sukupolvien saunajat ovat harvoin käydessään kunniasaunoja. Sukupolvien välien kunnioitus toimii itsestään. Meillä suomalaisilla on sisäänrakentunut vanhempien sukupolvien kunnioittaminen, sanotaan nykynuorista mitä tahansa. Harmaapartojen tarinat ovat kiinnostaneet aina ja kiinnostavat vuosienkin päästä nykynuoria. Todisteena siitä ovat aina vaan uusia lukijoita löytävät kirjallisuuden suuret klassikot.

Saunaseuran ajoista on kertomuksia, että saunalla oli varsin aktiivista kuorotoimintaakin ja lauluja varten oli hankittu omin varoin laulukirjojakin.

Viime vuosina aktiivilaulelu on tosin vähentynyt.

Lenkkisaunassa sattuu ja tapahtuu

Viikoittaisen lenkkisaunan on pakko olla paljon meille saunojille. Emme me muuten sinne hakeutuisi viikosta toiseen. Satoi tai paistoi, oli pakkasta tai hellettä, sinne vaellamme. Siellä tapaamme kaverit, istumme samoilla paikoilla ja tuijotamme väärrällä paikalla istujan väistymään – siis ystävyiden nimissä kuitenkin, jaamme ilot ja surut, joskus juhlimme merkkipäiviä tai muita kissanristiäisiä, jaamme Kulosen Timon sipsit, jollei Ruotsalaisen Antti ehdi syömään yksin kaikkia ja nautimme saunan löylyistä. Saunaa lämmitetään lämmityslistan mukaan ja joskus joku onneton unohtaa vuoronsa. Kaikki tiedämme, että Hiltusen Rike ei saunan lämmitystään muista – aina on silti sauna lämmennyt. Kamina ei meinaa syttyä, kun puut on niin kylmiä ja ehkä vähän märkiäkin. Kaminan syttyminen on kuin selätys painissa. Ilman saunaa emme tietäisi Övermarkin Samin mainiosta spraymaalauksesta siellä jossain nuoruuden hurjasteluissa Pohjanmaan lakeuksilla tai painiharrastuksesta ja siitä, että saunaporukan voidaan hiukan oikaisten katsoa voittaneen melkein painin olympiakultaakin. Saunalla sekin on sovittu, että jos joku saa saunaporukasta, niin kaikki sai.

Perinteestä menee, että Jussi ”Kippis” Koskinen hakiessaan rillejään pöydältä kokeilee ensin kaikkien muiden rillit, Huttusen Esalta kuullaan tiedot Haikan kalavesien saaliista ja Verhon Matti on tehnyt saunan nykyiset lauteet. Hiltusen Jari tulee saunalle töiden jälkeen iltamyöhään ja on varmasti kaikkein useimmin laittanut saunan päätteeksi saunan kuntoon seuraavia saunoja varten. Sekin tiedetään, että Jari on usein se, joka käy kaikessa hiljaisuudessa sytyttämässä saunan jollei savu nouse piipusta alkuillasta.

Sitä on saunominen Haikassa

Pienet, lähes huomaamattomat asiat tekevät yhteisöllisyyttä ja turvallisuutta. Meillä on porukka, johon kuulumme. Meillä on saunalla aina ystäviä. Siellä ei näytetä kansainvälistä ovesta sisään astuessa. Kaikki toivotetaan tervetulleiksi. Laiturin penkille löytyy aina juttukaveri, oli pakkasta tai sadetta. Haikan sauna ja pieni tupa, siinä on ihmeellistä lumoa. Sen ymmärtää vasta kun tulee saunomaan ja asettuu taloksi. Kun uskaltaa ottaa askeleen ja olla ihan oma itsensä, saattaa havahtua hiipien tulleen tunteeseen, että joku oikeasti kuuntelee mitä kerron – ja mikä ihmeellisintä, jatkaa keskustelua. Kuin luonnostaan, ei harjoitelluin fraasein vaan ihan siinä vaan. Sitä on saunominen Haikassa.

Järvellä

Marko Masar

Järvi on pihojemme jatke vuodenajasta riippumatta. Joillain meistä on onni nähdä järvelle aamulla ensimmäiseksi ja illalla viimeiseksi. Tarkkailemme järveä kaikkina vuodenaikoina; järven jäätymistä, sulamista, tuuleeko ja mistä suunnasta. Aika usein tuuleekin. Sisämaan asukkaat ajattelevat, että kyllä ei ole kiva asua ihan rannassa. Varmasti on kylmä.

Järvi liittyy olennaisesti Haikan historiaan. Värkki, josta talomme on rakennettu, saapui suureksi osaksi vesitse Haikkanniemenlaituriin. Myöhemmin, tai ehkä saman tien, innokkaat haikkalaiset keksivät rakentaa niille nurkille tanssilavan. Näkymä järvelle on upea. Kääntäen myös järven suunnasta on idyllistä katsella lavan kalliolta järveä ihailevia juhlijoita siniristilipun liehuessa salossa. Juhannuskokko on näyttävä järveltä katsottuna.

Keväällä herään loppien kirkunaan. Järven rannalla se kuuluu asiaan. Pian niihin aina tottuu, eikä ääntä enää huomaa. Myös joutsenten saapumisen kuulee. Kevät on veneentervauksen aikaa. Kanoottivajan ympäristössä tervan kuuluukin tuoksua keväsin. Siitä on vuosia pitänyt huolta Korppisen Hannu. Joskus tervaus saattaa olla niin intensiivinen ja sosiaalinen tapahtuma, että se tuntuu takaraivossa vielä seuraavana aamunakin. Toivottavasti kaikki puuveneet ja tervan tuoksu eivät rannoiltamme katoa. Jos veneet katoavat, voi tervata jotain muuta, jotta tuoksu säilyy.

Kevättalven aurinkoisina päivinä hakeudutaan rannoille, laitureille, saunan seinustalle ja jäälle. Talvi hellittää ja elämä järvellä vilkastuu. Hiihtäen ja kävellen alkaa retkeily saariin polttopuut ja eväät repussa. Hyvänä talvena jäälle vedetään latuja tai ne muodostuvat hiihtäjien alla. Kevään edetessä odotan päiviä, jolloin pääsen hiihdellen kiertelemään rantoja. Huttuset lähtevät pilkille. Järvellä liikkuu hyväntuulisia ihmisiä. Auringonlasku Selkäsaarella tai Lehtisaarella on mieletön! Uutena hienona kevätlajina pitää mainita jäägolf. Joe on jo useampana keväänä kairailut kentän. Homma lähti liikkeelle kaveriporukan hauskanpitona. Tänä keväänä oli mittava ysireikäinen rata ja pelajia houkuteltiin Facebookissa asti. Nuorin pelaaja oli Santtu Sinisalo 6v. Santtu pelasi tosin jo kaksi kevättä sitten nelivuotiaana. Pokaali on kaapissa muistona.

Kevään jääkelit ovat muutamassa viikossa ohi. Kevät etenee, eikä jäälle enää ole asiaa. Sula lähestyy meitä kaupungin ja Rajasalmen suunnista. Pikkuhiljaa jää tummuu ja aurinko saa siitä paremman otteen. Kun sulaminen on edennyt riittävän pitkälle tarvitaan enää navakka tuuli, joka ajaa puikkoutuneen jään lahtiin ja poukamiinhelisemään. Siellä ne puikot helisevät muutaman päivän ja katoavat. Joka vuosi tätä näytelmää on yhtä hauska seurata ja kuunnella.

Olen seurailut jäiden lähtöä vuodesta 1998, jolloin muutimme Haikkaan. Lähes poikkeuksetta jäät lähtevät viikolla 15. Jostain kumman syystä usein 16.4. riippumatta siitä, millainen talvi on takana. Meillä Haikassa jäiden katsotaan lähteneen, kun saunan ja Selkäsaaren väli on jäistä vapaa. Tämä on siis miesten saunaporukan harkittu tulkinta aiheesta. Tapahtumaa kunnioidetaan aina jäidenlähtösaunalla. Se lämmittää, joka ensiksi ehtii. Pääsee taas uimaan avoveteen. Uintilenkit pitenevät, kun jää ei rajoita. Voi taas hypätä pää edellä uimaan. Tosin JP taitaa olla ainoa, joka niin tekee, ennen kuin vesi hieman lämpenee.

Seuraavaksi käännetään ja lasketaan veneet. Mela ei uskalla kylmän veden aikaan kuin rantoja nuollen tai kuivapuvussa. Haikassahan on muuten aina melottu. Siksi meillä on kanoottivaja. Ennen vanhaa kajakit oli valmistettu vanerista, nykyään lasikuidusta ja polyeteenistä. Viimeisin tyyli meloa on seisten, eli SUPpailla. Ja kun aina on sanottu, ettei veneessä saa seistä. Eräs tuntematon suppailija on havaittu suppailemassa usein samaan aikaan naisten lenkkisaunan kanssa. Ehkä pelkkä yhteensattuma.

Pyhäjärvenkadun "satamaan" ilmestyy Marjasalon poikien vene. Lähtevät ensimmäisten joukossa moottoriveneilemään. Kylmähän siellä vielä on, mutta poikia ei hirveästi haittaa. Veneilylle omistautuminen on sitä luokkaa, että Elias ei kuulemma niin piittaa moposta, mutta isompi vene pitäisi laittaa, kun ikä sallii ajamisen. Onhan se niin, että moni kyytsää tyttöjä mopolla, mutta harvempi veneellä!

Riippumatta välineestä, vesille on aina hienoa päästä. Kalaan, aamukahville, Laukontorille, Selkäsaareen, Viikinsaareen, Lehtisaareen, tai Ratinaan kuuntelemaan rokkia. Jos on enemmän hevosvoimia tai aikaa, reviiiri laajenee Nokialle, Vesilahteen ja aina Hämeenlinnaan saakka. Hämeenlinnaan vie myös hopealinja.

Kesäisin kaupunkiasiat hoituvat veneellä. Parkkiongelmia ei ole. Veneen saa suvantoon, tai Ratinanrantaan. Jostain syystä veneellä liikkuesssa olo on kuin turistilla. Matkalla olet jo perillä, eikä ole kiire. Rannasta on mukava kävellä torille, kauppahalliin tai vaikka lounaalle. Veneestä tai saarista on kiva pulahtaa uimaan. Jos sattuu hieno helteinen kesä, ei Haikassa ahdistaa, kun on vesi lähellä. Lapset meillä pitää opettaa uimaan, ennen kuin reviiiriä voi laajentaa omaa pihaa pidemmälle. Aamupala kesäisellä järvellä on klassikko. Termariin kahvia, hyvät leivät ja Aamulehti. Ei tarvi mennä kovin kauas. Riittää, että on vähän irti rannasta ja antaa tuulen kuljetella.

Selkäsaaren regatta on yksi kesän perinteistä. Se ei ole varsinaisesti purjehdustapahtuma. Ideana on hankkiutua kelien mukaan sovittuna heinäkuun päivänä Selkäsaareen uimaan ja nauttimaan kesästä ja siivoamaan saarta. Tapahtuman alkuvuosina kyhättiin erilaisia lauttoja ja muita virityksiä, joilla tapahtumaan saavuttiin. Sitten on liikuttu lähinnä soutuveneillä. Saaren korkeimmalle kohdalle levitetään viltit ja perustetaan leiri. Mittavat eväät ja retkijuomat ovat olennainen osa tapahtumaa. Uljaimmasta päästä eväitä tulee mieleen Murajan Jarin eräänä vuonna virittämä lihafondue. Molkyn heitossa ei varsinaisesti kilpailla. Pelissä ratkaistaan ainoastaan, mikä joukkue on paras. Pelistä muodostuu usein melko äänekäs ja hauska ohjelmanumero. Auringon laskiessa siirrytään takaisin mantereelle. Yöpyminen saarella on toki mahdollista.

Tässä ehkä paikallaan syyskuinen aamupalavinkki: Suuntaa veneellä Viikinsaareen. Saari sulkeutuu syyskuun alussa. Koko saari on vain sinua varten. Aamuaurinko paistaa suoraa pääarakennuksen kuistille. Pihakalusteet ovat edelleen paikallaan. Kata aamupalasi ja nauti. Mielestäni lähimatkailua parhaimmillaan.

*Tunnetko sä kuinka syksy lähenee
Huomaatko sä ilman viilenneen
Näetkö sä linnut jotka lentää kauas pois*

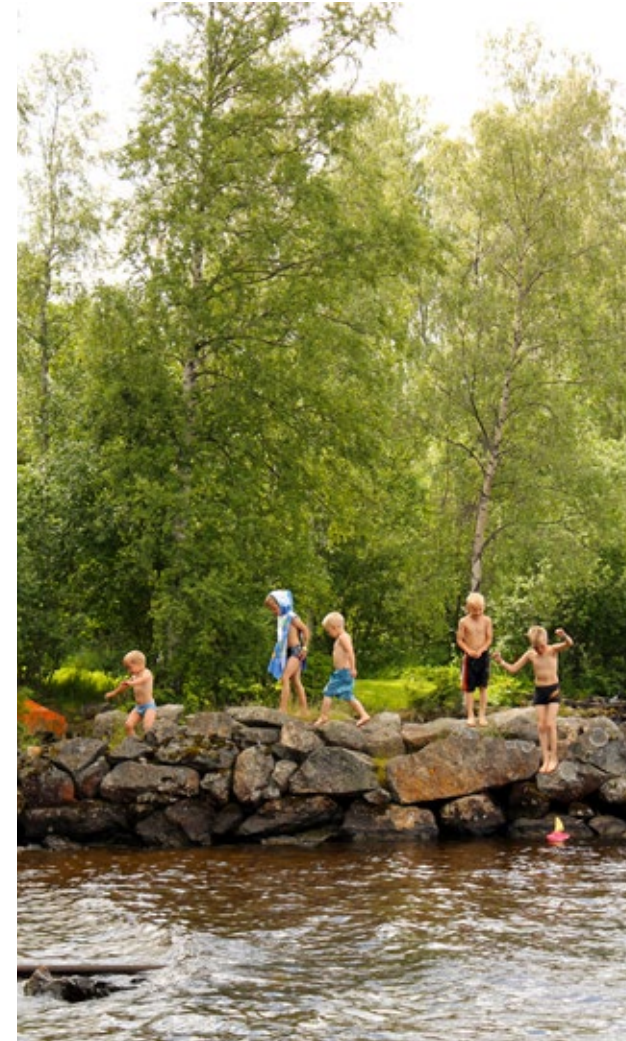
Lokakuussa viilenee, eikä järvi enää niin houkuttele. Aurinkoisina päivinä se kyllä näyttää kauniilta. Marras-joulukuussa järveä tuskin näkee, koska töihin lähtiessä ja sieltä palatessa on pimeää. Uimassa tulee käytyä viikoittain, kiitos lenkkisaunan. Tosin melontakausi on ilmaston lämpenemisen seurauksena nykyään melko pitkä. Tapaninpäivän melonnasta on tullut perinne. Alkutilvesta sitä aina toivoo hyviä luistelujaita. Useimmiten sateet sotkevat suunnitelmat ja kausi jää muutaman päivän mittaiseksi. Keskitalvella järvellä liikkuvat lähinnä pilkkimiehet ja muutamat verkkokalastajat. Muuten järvi saa olla aika rauhassa. Kevättalvea odotellessa...

Haikan rannoilla

rannoilla

Paatteja loikoo rannoilla,
joku huilaa vesillä, yksi kalalla,
toinen yöjalalla,
kolmas maisemilla ihanilla,
ajatuksilla aavoilla

Pirkkalan ja Haikan Pyhäjärvi

Matti Värälä

Koko Haikan olemassaoloajan Pyhäjärvellä on ollut keskeinen asema, tunkeutuhan Haikanlahti miltei keskelle Haikkaa syvälle Kokonkadun ja Haikankadun väliin.

40-luvun loppupuolella taapersin Isäni perässä aamuvarhaisella Keskuskatua kohti järven rantaa. Olimme menossa katiskoja kokemaan. Meillä oli kevyt lentokonefanerista itse rakennettu vene. Työnsimme sen vesille. Lahden pohjukassa kasvoi niin tiheästi järvikaislaa, että oli lähes mahdotonta päästä avoveteen. No pääsimme ja saimme pyydykset koettua, oli sillä kertaa kaksi mitan täyttävää haukea ja muutama pikkukala. Kun pääsimme takaisin rantaan tuli sinne myös Hassisen Yrjö mukanaan emalivati ja lokin sulka. Hän haki sumpustaan mämmihauen, joka sitten lypsettiin vatiin vedentilkkaan. Sitten pääsivät pikkupoikamme tosi toimiin. Maiti lypsettiin mädin sekaan koko ajan sulalla seosta hämmentäen. Hedelmöitetty mäti vietiin Yrjön haudontalaatikkoon kaislikon ulkoreunaan. Yrjö oli eläkkeellä vääpelin virasta ilmavoimien varikolta, joka sijaitsi Valmetin lentokonetehtaan kyljessä. Hän oli Haikan omakotiyhdistyksen kalastuskunnan puheenjohtaja. Urakan jälkeen hän tarjosi meille tönkkösuolattua haukea tumman leivän kanssa – en pystynyt haukkapalaa enempää syömään.

Lahtemme keskellä on iso kivi, jonka päässä törröttää rautatappi. Siinä oli kyltti ” Kalastus kielletty toukokuun ajan” . No isäni sai kalastaa, koska saalista käytettiin hauen lisääntymisen vahvistamiseksi. Kyltti osoittaa kuinka tärkeä saaliskala hauki silloin oli. Järvelle johti Keskuskadulta palotie, jonka kuntoa ja käyttöä valvoi palopäällikkö Veikko Mörsky.

Lahti tarjosi monenlaisia virikkeitä alueen lapsille. Uiminen oli yksi tärkeimmistä. Joka kesä oli muutaman viikon mittainen uimakoulu, jonka seurauksena täällä oli ehkä enemmän maistereita kuin nykyään. Kun emme olleet koulussa, olimme vedessä. Kerran meidän ” isompien ” mukana oli alle viisivuotias ilman holhoojaa. Olin kauhistunut, vaikka hänellä ei varsinaista hukkumisvaaraa ollutkaan. ”Kellui veden varassa kuin korkinpala.” Pojilla ensimmäisenä kalastusharrastuksena oli räkkärien onkiminen laiturien raoista ja kivien koloista.

Kun sitten järvi alkoi jäätyä, tuli pojille uudet leikit. Ohuella jäällä luisteltiin ja leikittiin ilman luistimia. Kun sitten keväällä jäät alkoivat sulaa ja muodostivat lauttoja, niillä seilattiin ympäri lahtea ja mulittiinkin monta kertaa. Kukaan ei hukkunut, mutta sapiskaa kotona tuli.

Vielä nykyäänkin lahti on monille haikkalaisille tärkeä virkistystien tarjoaja. Mutalaiturilla (virallisesti invalaituri) on hyvällä säällä porukkaa ruuhkaksi asti. Lahdella on usein suppaajia uimareiden ja veneilijöiden seassa. Myös monet kalastuksen harrastajat pitävät lahtea tukikohtanaan. Uusimpana ja yhteisöllisesti tärkeänä tilana lahden reunassa on rantasauna, joka tarjoaa yhdistyksen jäsenille perhesaunoja ja miehille ja naisille eri iltoina lenkkisaunoja.

Polut

Tämä polku ei alussa ollut.
Syntyi ja alkoi olla.
On olemassa.
Nyt.

Kuljettavissa sinne minne vie.
Siitä mistä sille astuu.
Vapaasti.
Kivien lomitse.
Juurten yli.
Vanhojen tai ikuisten.

Polku on jaloin tehty, synnytetty.
Jalalla painettu.
Tarpeen mukaan.
Se vain syntyi.
Suunnittelematta.

Käyttämättä kuolee pois.
Kasvaa käyden.
Vahvistuu.
Ja taas heikkenee.

Haikan talkoohenki, kukaan ole toisen renki. Tekemisen sielu ja olemisen syvyys, ainutlaatuinen yhteisöllisyys

Talkoissa

Mirka Haukkamaa

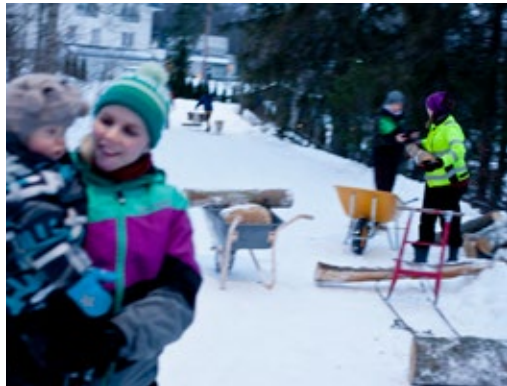
Mitä talkoot tarkoittaa? Pitkään ajattelin, että en osaa kirjoittaa mitään aiheesta, kaikkihan tietävät mitä talkoot ovat. Mutta Haikassa talkoot tarkoittavat paljon muutakin kuin talkoita. Yhdessä on luotu uskomattomia rakennuksia, hoidettu luontoa ja kunnostettu yhteisalueita. Jopa koko Haikan alue on rakennettu jo aikoinaan talkoovoimin.

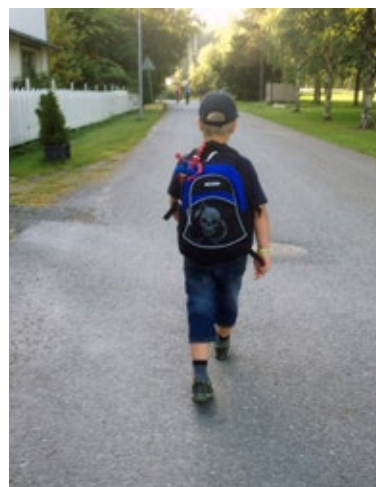
Mutta nykyään on hyvin harvinaista, että ihmisiä saisi mukaan yhteistoimintaan. Jostain syystä Haikassa tämä onnistuu. Mukaan lähtevät uudet nuoret perheet ja jo vanhat asukkaat ikään katsomatta. Taas sunnuntaina Jaana on kutsunut kokoon kaikki saunan klapitalkoisiin ja samalla on tarkoitus, että miehet kaatavat huonokuntoiset puut jälle ja pöllit kuljetetaan saunalle. Saunalla jo Malle tekee nuotiota jälle, että saadaan makkarat ja letut paistettua ja kuuma kaakao värjää lasten suut ja hups, haalarinkin. Lapset kiljuvat riemusta napakelkan kyydissä, jonka Pauliina ja Jarkko ovat koonneet jälle. Riitta antaa kirveen laulaa ja Maiju sekä Heli pilkkovat klapikoneella isoimpia pöllejä. Jaana pitää kuria, että klapipinot pinotaan oikein. Näpeille tulee, jos yrittää oikaista! Samalla Sari ja Marjaana siivoavat pukuhuoneen. Ensi kerralla pestään sauna oikein juuriharjoilla!

Kevään tullen Pirkko kutsuu pikkurannan siivoukseen Louhenkatulaisia, jotta uimarannalla olisi taas turvallista ja viihtyisää uida. Henrik kokoaa naapurit huoltamaan kesäveden pikkurannalta, joka takaa monelle haikkalaiselle kasteluveden puutarhaan. Taisi sillä Sami täyttää uima-altaankin!

Keväällä herää myös Haikan lava talvihorroksesta ja Pauliina kutsuu kyläläiset siivoustalkoisiin. Keittiössä Anu, Lilja ja Lyydia pyyhkivät pöytiä ja Minna sekä Pirjo pesevät ikkunoita. Jussi korjaa vuotavan wc:n ja kytkee vedet päälle. Kuin taikauskusta tuolla haravoidaan, toisaalla kerätään roskia, siivouskomero ja varasto siivotaan, jääkaapit puhdistuvat ja lavan lattia kiiltää. Jussi paistaa makkaraa ja Peppi on samalla tehnyt komean nuotion, jossa jokainen saa paistaa lettuja ja vaahtokarkkeja. Päivästä jää ihmeellinen tunne, kun niin paljon erilaisia ihmisiä kokoontuu yhteen tekemään ilolla yhteistä hyvää. Keskikesällä Esa tarkastelee säätiedotuksia ja valitsee sopivat päivän Selkäsaaren siivoukselle. Aurinkoista ja lämmintä pitää olla! Paikalle saavutaan kumiveneellä, sup-laudalla ja soutuveneillä. Saaressa vierähtää koko päivä ja on sinne tainnut joku yksikin jäädä.

Haikassa yllättää täällä vallitseva voimakas yhteenkuuluvaisuuden tunne, jota en ole ennen kokenut missään muualla. Naapurit ovat aina olleet valmiita auttamaan missä vain ongelmassa ja mitä vain on voinut lainata naapurista. Vielä ei ole tullut sellaista asiaa vastaan, mitä naapurustosta ei ole löytynyt. Eikä muuten sellaista ongelmaa, ettei siihen olisi neuvoja löytynyt! Haikassa on ymmärretty, että kaikki minkä annat eteenpäin, saat takaisin itsellesi moninkertaisena.

Kuusella

Riitta Järvelä

Kun saapuu Haikkaan bussilla, astuu Haikan puistoon. Ensin näkee Haikan rakentajien muistomerkin (vuodelta 1980), sitten kävelee pensaiden reunustamaa käytävää, ohittaa pari penkkiä ja saapuu Kuuselle.

Haikan puiston ympärillä oli 1950-luvulla Pirkkalan suurin kauppakeskittymä. Oli Tuotanto ja Voima, kirjakauppa ja posti, kioski, jota alkuun pitivät Haikan naiset. Jo 1980-luvulla kauppatoiminta siirtyi muualle, jäljelle jäi vielä autokoulu ja Järvelinin palkintotukku.

Vuoteen 1994 puistossa oli pienten lasten leikkipaikka, missä perhepäivähoitajien oli tapana kokoontua hoitolasten kanssa. Leikkipaikka siirrettiin sitten Puistokadulle, kauas ison tien katkuista.

Haikan puistossa järjestettiin Pirkkalan uuden vuoden vastaanotot vuodesta 1945 vuoteen 2018, jolloin tapahtuma oli kasvanut niin suureksi, että järjestysmiesten ja parkkipaikkojen vähäisyyden vuoksi traditiosta päätettiin turvallisuussyistä luopua. Uudenvuoden vastaanotto neuvoteltiin Pirkkalaseuralle ja Pirkkalan yrittäjille kuntakeskukseen. Osa Haikkalaisista halusi pysyä vanhassa perinteessä ja järjesti kuitenkin 2019 uudenvuoden vastaanoton muistomerkkipuistossa. Vuonna 2020 Haikan uudenvuodenvastaanotolle osoitettiin yhdistyksen toimesta paikaksi Kuikurasaari.

Muistomerkkillä on kokoonnuttu ja lähdetty kulkueena Haikan lavalle viettämään omakotiyhdistyksen vuosijuhlia. Puistossa vietettiin myös Suomen 100-vuotisjuhlia vuoden 2017 itsenäisyyspäivänä kuohuviinimaljoja kohotellen ja sadan valotulen juhlistaessa ohiajavia.

Pihakirpputorit olivat suosiossa 2010-luvulla. Paitsi talojen pihoissa, myyntipöytiä oli myös puistossa.

Vuosina 2015-17 puistossa alkoi kokoontua vieraita ihmisiä. Selvisi, että sieltä voi löytää Pokemon hahmon. Hahmo ilmestyi älypuhelimeen kun käveli puhelimen kanssa oikeaan paikkaan. Muutoin puistossa on nykyään hiljaista. Puhelinkioski ja postilaatikkokin hävisivät vuosia sitten.

Puisto on vähän tylsä. En muista nähneeni penkeillä istujia. Mieluummin mennään istumaan rantaan, luontoon.

Kuusi on nykyään puiston tärkein paikka; kohtaamispaikka missä tavataan ja lähdetään yhdessä lenkille, koulumatkalle, kävelylle, asioille.

Haikan historiaa

Tomi Järvelin

Valtion lentokonetehtas muutti Suomenlinnasta Härmälään vuoden 1936 lopulla. Tehtaan mukana muutti runsaasti työntekijöitä, joilla oli suuri asuntojen tarve. Heti vuonna 1936 toistasataa tehtaanlaista oli ilmoittanut halukkuutensa rakentaa omakotitalo Pirkkalaan.

Suomen valtio osti Haikan kartanon omistajalta Rolf Spårelta Haikan nokkanimisestä perintötilasta toukokuussa 1937 n. 600 000 nykyeurolla kaikkiaan lähes 40 ha aluetta, jotka valtio kaavoitti muodostaen 164 asuintonttia ja 6 liiketonttia. Tontit myytiin Valmetin työntekijöille n. 4000 nykyeuroa vastaavalla summalla. Tonttien ostoehdoissa edellytettiin asunnon rakentamista tontille. Rakentaminen pääsi alkamaan jo 1938, ennen seuraavana vuonna valmistunutta kaavaa. Aluksi monelle tontille nousi pieni piharakennus, koska tuli sota ja materiaaleista ja rahasta oli pula ja näin saatiin kuitenkin ehto asunnon rakentamisesta täytetyksi.

Rakennukset olivat pääosin tyyppitaloja, mutta myös paljon paikallisten suunnittelijoiden tekemiä taloja ja erikoisuutena osin ruotsalaisen tyyppiirustuksen mukaan rakennetut ns. kansanfunkis- talot, joita oli kymmenkunta.

Aluksi miltei kaikki tontit oli varattu lentokonetehtaan työntekijöille, mutta sota-aika muutti monen suunnitelmia ja siten osa tonteista meni yleisille markkinoille. Sodan jälkeen oli lähes pakko tehdä talot kahden perheen asuttaviksi, vaikka käytännössä osassa kuitenkin asui vain yksi perhe. Toki moni taloista muuttui vähitellen kahden sukupolven taloksi, kun jälkeläisiä vartuttuaan muutti omilleen talon yläkertaan - ja myöhemmin joskus jopa päinvastoin, kun taloon syntyi kolmatta sukupolvea.

Talot tehtiin pula-aikana, mutta kun alueella asui lentokonetehtaan työntekijöitä ja insinöörejä, oli osaamista ja innovaatioita paljon ja Haikan talojen erikoisuuksia olivat jo 40-luvulla mm. keilarata ja kotiteatteri, jossa erillinen projektorihuone. Monissa taloissa harjoitettiin myös jonkinlaista ammatillista toimintaa, mm. metallitöitä osittain varmaankin alihankintana Valmetille. Mutta näistä kehittyi myös muulle asiakaskunnalle kohdistuvia palveluja ja tuotteita. Valmistuksessa oli ainakin metallituotteita, tekstiilituotteita, jääkiekkomailoja ja harmonikkoja. Liikerakennukset (Voima, Tuotanto, Posti ja kirjakauppa) torin ympärille rakennettiin 40-luvun lopulla ja niistä loppui päivittäistavaratoiminnot 80-luvun alussa. Alueen yhteisiä rentoja varten tehtiin tanssilava ja lisäksi alueella oli monenlaista yhteistä toimintaa kioskista puutarhan kastelua varten tehtyyn pumppaamoon.

HAIKAN TULEVAISUUS

Pirkkala on Tampereen ympäristöön keskittyvän Pirkanmaan kasvukeskuksen ytimen välittömässä läheisyydessä, mutta samalla kuitenkin omassa hyvin luonnonläheisessä rauhassaan. Haikka on varsin hyvin luonteensa säilyttänyt omakotialue omassa rauhassaan järven rannassa. Kaavoituksessa on huomioitu alueen poikkeuksellinen luonne ja määräyksiin ja ohjein alueen ilmettä pyritään säilyttämään.

Luontoarvot ovat entistä enemmän esillä, joten Haikan kaltaiselle paikalle on halukkaita tulijoita ja talojen ja tonttien kysyntä on ollut suurta ja tilanne jatkuu samankaltaisena. Suurin syy alueen haluttavuudelle asuinpaikkana on sodanjälkeisen ajan tonttien väljyys ja alueen vehreys. Verrattuna uusiin kaavoitettaviin alueisiin tontit ovat poikkeuksellisen suuria ja puutarhat hyvin hoidettuja ja puusto on valmiina. Alueen yhteisöllisyys ei suinkaan vähennä sen haluttavuutta, vaan on monelle keino päästä sisään alueelle ja tutustua naapureihin. Saattaapa se olla myös keino välittää tulevaisuuteen tanssilavakulttuuriakin. On perusteltua olettaa, että alue tulee jatkossakin olemaan hyvin hoidetun, ajan mukana uusiutuvan omakotialueen malliesimerkki.

Haikan historiaa

Haikan tori ja kioski

Omakotiyhdistyksen 40-vuotisjuhlat

Omakotiyhdistyksen 50-vuotisjuhlan näytelmän valmistelua.

Haikanniemen laivalaituri

Kuvan negatiivi löytyi Lentäjänkadulta seinäpurujen seasta.

Haikan rakentajien muistomerkkiä rakennetaan 1980

Haikan kaduilla

Kaduilla

Terho Mäkisen Lintu, Louhenkatu

Kaarina Heikkosen teoksia Satamakatu 1 pihassa

Lentäjänkatu 12 portti, Terho Mäkinen

Pässi Gunnar seurueineen, Louhenkatu Terho Mäkinen

Armas Raunio maalaa Pyhäjärven rannassa 1960-luvulla

Armas Raunion maalaus Pyhäjärvenkadulta

Outi Markkasen teos, Satamakatu 11 pihassa

Jaana Huttusen karhut Haikankadulla

Yhdessä

Marja-Leena Seilo

“minä välitän sinusta, joka kuljet ohi”

Taiteilija Riitta sai meidät innostumaan ykkösellä kylän muistomerkkipuistoon tehtävästä Lumikuningattaresta. Naiset eivät varastaneet leikkiä lapsilta vaan etsivät omasta olemisestaan sen piilossa olleen leikkiminän, hetkeksi. Lumikuningatar kertoo ohikulkijoille “me välitämme sinusta”. Nuoskalumen hullaannuttamina rakentui lavan parkkikselle myös 50 metriä pitkä lohikäärme. Eppu muotoili sille ilmeen, Topias ja Oiva käänsivät hännän mutkalle. Aura-auto siirsi lohikäärmeen aikanaan muodottomaan penkkaan, mutta kokemus on ikimuistoinen. Sitä ei voi viedä.

Haikassa, kuten yleisesti, yhteisöllisyys rakentuu vuorovaikutuksesta, yhdessä olemisesta ja tekemisestä, henkilökohtaisesti merkittävistä suhteista, luottamuksesta ja yhteenkuuluvuudesta. Nykyaajan yhteisöjä syntyy yhteisten harrastusten, ajattelutavan tai toiminnan pariin. Haikassa yhteisöllisyys rakentuu samassa kylässä asumisen ympärille.

Haikassa muuttaja saa omakotiyhdistykseltä tervetulokortin. Paukku näitä kiikuttaa, kun sana uudesta perheestä kulkee kylällä. Piuha eli Johto sen otti kuumailmapallosta 2009 ja siitä tuli 70-vuotisjuhlien kuva. Kun tervetuloitovotus on plakkarissa ja naapurit paistavat makkaraa saunarannassa, on helppo piipahtaa sanalle ja tietää kuuluvansa porukkaan, vaikkei vielä tunne juuri ketään 180 taloudesta. Pienet asiat rakentavat tunnetta kuulumisesta Haikkaan, kylään Pirkanmaalla, Suomessa, maailmassa, avaruudessa. Olla osa elämän helminauhaa - kotona Haikassa.

Sana kulkee Haikassa

Timo jakoi aikanaan Aamulehden ovelle, niin olivat Helsingistä Haikkaan muuttaneet tottuneet lehtensä saamaan. Postilaatikkojen ryhmittely Haikassa olikin “kova pala”. Yhteistuumin sitä yritettiin vältellä viimeiseen asti. Toisen tontille ei ole lupa rakentaa, joten jokainen kieltäydyimme hyväksymästä naapurin postilootaa tontillemme. Tonttiemme rajat kun ulottuivat tien keskiviivaan asti. Näin saimme postin oman portin pieleen vielä pitkään kun muu suomi oli jo laatikkoryhmissä. Kunnan lunastaessa tiealueet saimme valmiit telineet laatikkoryhmille, jotta muutos saataisiin lopulta maaliin. Tiealueiden pakkolunastuksesta muodostui näin 2000 luvun alun raskain yhteisöllinen tappio Haikassa.

Postin ja kaduilla kohtaamisten rinnalle Haikka sai Facebook-sivunsa 2007 sekä nettisivunsa - lavalle tietysti omansa. Kiitokset Ilkalle ja Jannelle, jotka myös tekivät rosvopaistia ja lättyjä niin vegaaneille kuin hiljaisille sivustaseuraajillekin. Tänä Fb-postaukset näkee 175 seuraajaa. Niin saunatoiminnan kuin Perennojen, voikka, liikka, sisustus, kirjallisuus jne teemojen ympärille muodostuu hetkessä Whatsup-ryhmiä ja Mobilepayllä siirtyy naapuruston rippilapsen lahjaraha yhteiseen kuoreen. Kun uusien hoky.yhdistysavain.fi-kotisivujen ensimmäinen artikkeli julkaistiin 2.3.2021 laittoi tietonsa uuteen jäsenrekisteriin kymmenessä päivässä 117 taloutta. On hyvä pysyä kuulolla.

Kun tapahtuu paljon, niin roiskuu

Sanotaan, että mitä enemmän ryhmässä ratkotaan pulmia ja mitä moninaisempi se on, se tekee yhteisöstä vahvemman. Totuuden nimissä välillä voisi mennä vuosi, eikun kuukausikin, no viikko ilman ratkottavia pulmia. Jos hallitus kokoontui torstaina rontti kahden tunnin kokoukseen niin sunnuntai aamupäivällä WA:ssa on jo kiihkeä keskustelu, mitä jäi sopimatta ja mitä ehdottomasti pitää saadaa tiedotteeseen. Tätä moniääninen yhteisöllisyys on se juttu, missä kehittyä toimintaa, toimintatapoja. Tämä on just se juttu, mikä tekee Haikasta niin mielenkiintoisen. Jaanaa lainatakseni "Ei voi tietää".

Yhteisöllisyydessä nousee esiin yhteiset voimavarat ja mahdollisuudet ja se on jäsentensä näköistä. Keppihevoscengittäjä Huttunen ehdottaa saunaryhmässä, että huomisen kuntosali olisikin pöllien raijaus pulkilla saunalle. Toinen näkee pulkkajunan pölleineen ikkunasta ja kiirehtii mukaan potkukelkalla. Se oli viikonlopun avaus. Tätä innostusta tuntuu pirskahtelevalta sieltä täältä tasaisen varmaan tahtiin. Minulle se kertoo luottamuksesta, että rohkenee pukea intuiutionsa helmiä yhteisölleen koettavaksi. Työltä haiskahtava, raskaiden pöllien siirtely pukeutuu huvattomaksi aikuisten leikiksi. Viidestä viiteentoista henkilöä ilmestyy melko varmasti paikalle talkoilemaan olisipa aihe tai ajankohta mikä vain. Tutkija kirjoittaisi ehkä, että ilmoille pääsevä toisiaan kunnioittava yksilöllisyys rikastaa kokonaisuutta tehden siitä vivahteikkaan ja kehittyvän.

Jokaisella Haikassa on annettavaa.

Osaltaan tällainen matalan kynnyksen popup-toimintakulttuuri on auttanut meitä sopeutumaan nyt toista vuotta jatkuvaan korona-aikaan. Muistan hyvin, miten lenkkisaunalla aina iloittiin kunkin ulkomaanmatkavalmistelusta vuorollaan ja saatiin tuliaisiksi mitä milloinkin. Nyt ei olla matkusteltu yli vuoteen, kokemuksia ja elämyksiä tehtäillään omassa nurkissa. Eilen Minna oli postannut, että tänään olisi jäägolfia 11 alkaen, Marko ei sytyttele oheen myrskytuhojen risuvalakioita kun tuulee puuskissa, ehkä ensi lauantaina. Jaana pyytää Ismoa kaatamaan puun ja lavan kevättalkoille pähkitään päivää. Vappu ja äitienpäivä kun ovat peräkkäisinä viikonloppuina... siivous aikaistuu.

Sähköhaukka kulkee työkalupakki potkukelkan penkillä naapuriin auttamaan. Saman kelkan penkillä oli taannoin läpinäkyvässä laatikossa kirjoja ja lappu päällä "saa ottaa". Abiturienti Autio hakee Satamakadulta eristyslevyä lukuloman vastapainopuuhaisteluun. Meitä ei vain ole eri-ikäisiä vaan meitä on hyvin monenlaisia persoonia ja vaihtelevissa elämäntilanteissa. Monialainen yhteistyö tuo mukanaan yhteisöllistä hyvinvointia. Keskimäärin kaikki asiat tulevat hoidetuksi, kuusen valot sytytetyksi adventiksi, myrskytuhot hoidettua rannoilta ja sauna lämmitettyä.

Harmitonta naapuruutta ja hylvättöä yhteisöllisyyttä

Maa-alueiden yhteisomistajuus on pitkälti ainoa meitä toimintaan velvoittava normi Haikassa. Tämän velvoitteen hoitamiseen ovat viisaat edeltäjämme perustaneet Haikan omakotiyhdistyksen yhteistoimintaforumiksi. Yhdistyksen säännöissä on määritelty sen tarkoitus: olla yhdysseinenä jäsentensä välillä, valvoa heidän yhteisiä omakotiasumiseen liittyviä etujaan sekä edistää yhteistoiminnalla alueen asukkaiden ja kotipaikan viihtyvyyttä sekä hoitaa ja pitää kunnossa omakotialueen yhteisiä alueita sekä valvoa niiden käyttöä.

Yhteisten velvoitteiden hoito yhdistää ja saattaa meitä yhteen vuodesta toiseen. Rakentuu jatkuvaa ja muuntautuvaa yhteisöllisyyttä. Osallisuuden kokemuksia on tarjolla Haikassa juuri niin paljon kuin sen jäsenet vain keksivät. Vuodesta toiseen jatkuva naapuruus tuo tullessaan erityisen kehysten yhteisöllisyydelle. Hyvän päivän naapuruus vaan on niin paljon enemmän.

Parhaimmillaan yhteisöllisyys näkyy myös kollektiivisena vastuuna lapsista ja nuorista. Mikä tuottaakaan suurempaa iloa kuin etätyöpäivänä näkee poikien siirtävän maalia risteykseen pelatakseen kavereiden kanssa katusäbbää. Tai kun Olli laittaa faceen viestin, että polku saunalle on aurrattu. Villikelkalta kantautuu meteli rantaan, juuri kun olen linan ja Topiaksen majalla, kahdeksan lasta vanhempineen ilakoi jäällä.

Yhteisöllisyydessä luottamus on isossa osassa, pitää osata luottaa ryhmässä olevien ihmisten välittämiseen, apuun - hyvään tarkoitukseen. Not in My Backyard-ajattelun yleistyessä helppo osallistuminen lisää yhteisöllisyyttä Haikassa. Sopivan pienessä yhteisössä on helppoa saada tietoa, keskustella, vaikuttaa, kokea osallisuutta, nähdä asioiden hyöty omalla kohdalla ja osallistua päätöksentekoon. Sosiaalinen media ja mobiilisovellukset lisäävät vuorovaikutuksen helppoutta suhteessa viime vuosituhannen toimintaan Haikassa. Sauna on kuitenkin tärkein yhteisöllisyyden symboli Haikassa lisäten eniten yhteenkuuluvuuden tunnetta Haikassa.

Haikan yhteisöllisyys koostuu vuorovaikutuksesta, yhdessä olemisesta ja tekemisestä, henkilökohtaisesti merkittävistä suhteista, luottamuksesta ja yhteenkuuluvuudesta. Yhteisöllisyys on kokemuksellinen asia. Tunnen, että ympärilläni arvostetaan yksilöiden välisiä suhteita ja niistä rakentuvaa yhteisöllisyyttä. Yhteisöllisyys on voimavara ja mahdollisuus!

Kun kokee, että minusta välitetään, minäkin välitän. Lumikuningattaresta oli tänään jäljellä pyramidin muotoinen lumi.

Kuvat

Riitta Järvelä sekä lisäksi

Pirjo Prunnila-Viljanmaa sivut 6, 14, 24 (ylä kuva), 28 (kelkkailijat), 33 (kolme ylimmäistä kuvaa), 34, 42 (koulutie), 51 (syksyinen tie ja katupeli), 54 (saluuna), 59 ja 60

Marjaana Koljonen sivu 8 (ilmakuva)

Marko Masar sivu 31 (hiihtäjät)

Sari Kalmanlehto sivut 31(soutukuvat), 50 (yökuva)

Otto Tetri sivu 48 (lammasaitaus ja äestäminen)

Runot

Tapani Koskinen sekä lisäksi

Jussi Autio, Polut sivulla 36

Gösta Sundqvist sivulla 25

Pave Maijanen sivulla 30

Linkkejä:

[Haikan omakotiyhdistys](#)

[Haikan lava](#)

[Omakotiyhdistyksen Facebook -sivut](#)

[Haikan historia, Pirkkala-seura](#)

[Haikan omakotiyhdisty 80 vuotta, Pirkkalainen](#)